

Sygn. akt II CSK 314/15

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

w sprawie z powództwa D. A.
przeciwko O. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w Ł. oraz O. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w Ł.
o ustalenie nieważności umów,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 16 grudnia 2015 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powódki
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z dnia 3 grudnia 2014 r., sygn. akt I ACa 875/12,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania
i zasądza od powódki na rzecz pozwanych kwotę 1800 (jeden
tysiąc osiemset) zł tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Powódka D. A. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 3 grudnia 2014 r. oddalającego jej apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 6 marca 2012 r., którym Sąd oddalił jej powództwo o ustalenie, że umowa przeniesienia prawa użytkowania wieczystego gruntu wraz z prawem własności usytuowanych na gruncie budynków i urządzeń, położonych w Ł. przy ul. [...], zawarta w dniu 3 lutego 2000 r. pomiędzy L. z siedzibą w Ł. a B. Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. jest nieważna, podobnie jak kolejna umowa przeniesienia prawa wieczystego użytkowania tego samego gruntu wraz z prawem własności usytuowanych na gruncie budynków i urządzeń, zawarta w dniu 17 stycznia 2001 r. pomiędzy B. Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. a O. Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. Powódka zgłosiła też powództwo ewentualne o stwierdzenie bezskuteczności obu umów w zakresie zapisów odnoszących się do niej. Sądy obu instancji uznały, że powódka nie ma interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności obu umów, gdyż nawet uwzględnienie powództwa nie mogło wywrzeć wpływu na sytuację prawną powódki, która w okresie obowiązywania rozwiązanej już umowy dzierżawy części tej nieruchomości wybudowała na niej budynek administracyjny (kontenerowy), też już nieistniejący (rozebrany). Sądy stwierdziły, że powódka dążyła w niniejszym procesie do podważenia prawomocnego wyroku Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi nakazującego jej wydanie przedmiotu dzierżawy wydzierżawiającemu. Te same argumenty przesądziły od oddaleniu powództwa ewentualnego. Nabywca użytkowania wieczystego wstąpił w stosunek dzierżawy z powódką jako wydzierżawiający. Potencjalne roszczenie z art. 231 § 1 w zw. z art. 237 k.c. ewentualnie roszczenie o restytucję naturalną budynku powódki nie wymagają wstępnego ustalania nieważności lub bezskuteczności umów.

W skardze kasacyjnej powódka zarzuciła błędną wykładnię art. 235 k.c. w zw. art. 31 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami oraz naruszenie przepisów postępowania - art. 189 k.p.c., art. 98 § 1 k.p.c., art. 379 pkt. 4 k.p.c. w zw. z art. 49 k.p.c. i art. 53¹ k.p.c. oraz art. 214 § 1 k.p.c.

We wnioskach domagała się uchylenia wyroków sądów obydwu instancji i przekazania sprawy właściwemu Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach procesu za instancję kasacyjną.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódki pozwane Spółki z o.o. O. i O. w Ł. wniosły o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, względnie o jej oddalenie i o zasądzenie od powódki na rzecz każdego z pozwanych kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym, według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna ukształtowana została w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń nie satysfakcjonujących stron. Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny sprawy przedstawionej mu ze skargą kasacyjną. Zakres przeprowadzanego badania jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania.

Skarżąca uzasadniła potrzebę rozpoznania jej skargi przesłanką przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., to znaczy jej oczywistą zasadnością, którą powódka wiąże z niezrealizowaniem przez Sądy obu instancji funkcji rozpoznawczej oraz niewykonaniem przez Sąd odwoławczy funkcji kontrolnej. Ponadto wśród zarzutów kasacyjnych podniesiony został także zarzut nieważności postępowania apelacyjnego, co uzasadnia rozważenie wystąpienia przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.

Nieważność postępowania musi być oceniana według kryteriów wskazanych w art. 379 k.p.c. Zdaniem skarżącej sprawa rozpoznana została przez skład Sądu Apelacyjnego, w którym zasiadali sędziowie co do których został złożony przez nią wniosek o wyłączenie, nierozpoznany merytorycznie, ponieważ

Sąd go odrzucił, co uzasadnia jej zdaniem nieważność z przyczyn powołanych w art. 379 pkt 4 k.p.c. w zw. z art. 49 i art. 53¹ k.p.c. Odrzucenie wniosku złożonego ponownie i uzasadnionego tymi samymi przyczynami co wniosek rozpoznany wcześniej jest zgodne z postanowieniem art. 53¹ k.p.c. i wyraża zasadę, że w wypadku, kiedy kwestia istnienia podstaw do wyłączenia sędziego na podstawie art. 49 k.p.c. została już poddana ocenie (w tym wypadku więcej niż jednokrotnie, w tym także przez Sąd Najwyższy), kolejny wniosek oparty na tych samych przesłankach nie wymaga ponownej merytorycznej oceny. Nierozpoznanie co do meritum wniosku o wyłączenie sędziów Wydziału I Cywilnego Sądu Apelacyjnego w Łodzi a zamiast tego wydanie przewidzianego przepisami orzeczenia formalnego o jego odrzuceniu nie mogło więc spowodować nieważności postępowania w zakresie rozprawy przeprowadzonej w dniu 3 grudnia 2014 r. (por. też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2010 r., II PK 344/09, OSNP 2011, nr 21-22, poz. 271 oraz postanowienie tego Sądu z dnia 9 stycznia 2014 r., V CZ 81/13, Lex nr 1427290). Nieważności postępowania nie można też łączyć z uniemożliwieniem powódce obrony jej praw, skoro była obecna na tej rozprawie. Ponieważ przyczyną uzasadniającą przyjęcie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. może być jedynie nieważność postępowania drugoinstancyjnego, nie było konieczności poddawania ocenie pod tym kątem postępowania pierwszoinstancyjnego.

Z kolei oczywista zasadność skargi kasacyjnej, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., zachodzi tylko wtedy, gdy dla przeciętnego prawnika z samej treści skargi - bez pogłębionej analizy i juredycznych dociekań - w sposób jednoznaczny wynika, że wskazane w niej podstawy zasługują na uwzględnienie. Konieczne jest więc wykazanie kwalifikowanego naruszenia przepisów prawa, a jednocześnie - że naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004/13/230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 czy z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Skarżąca nie wykazała, aby zaskarżone orzeczenie naruszyło którykolwiek z wskazywanych w podstawach skargi przepis w stopniu rażącym. Istnienie

interesu prawnego powódka upatruje w potrzebie uregulowania sytuacji prawnej nieruchomości położonej w Ł. przy ul. [...] w zakresie jej użytkowania wieczystego i prawa własności posadowionych na niej budynków, a w szczególności budynku przez nią wzniesionego. Wskazać należy, iż interes prawny powoda w ubieganiu się o wydanie rozstrzygnięcia ustalającego prawo lub stosunek prawny powinien być badany w granicach wyznaczonych potrzebą udzielenia mu żądanej ochrony i wyprzedzać badanie istnienia prawa (stosunku prawnego) objętego jego twierdzeniami o podstawie faktycznej powództwa. Na gruncie art. 189 k.p.c. interes prawny rozumiany jest jako wykazanie potrzeby udzielenia ochrony sferze prawnej powoda, którą to ochronę może on uzyskać przez samo ustalenie stosunku prawnego lub prawa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 2015 r., III CSK 372/14, LEX nr 1745578). Nie można zgodzić się ze skarżącą, że niestwierdzenie przez Sąd tak rozumianego interesu po jej stronie stanowi rażącą nieprawidłowość, skoro była ona jedynie dzierżawcą fragmentu nieruchomości, a i ten stosunek obligacyjny, mający stanowić podstawę roszczeń z tytułu wybudowania budynku, dawno się zakończył, a ewentualne roszczenia z tytułu jego wzniesienia nie mogą być realizowane w drodze samego tylko ustalenia nieważności bądź bezskuteczności przeniesienia między innymi podmiotami rzeczowych praw do nieruchomości, której niewielki fragment swego czasu dzierżawiła i zabudowała powódka.

W związku z powyższym uznać należy, iż podana przez skarżącą oraz wynikająca z zarzutów kasacyjnych podstawa przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie zachodzi. Okoliczności sprawy nie wskazują, aby wystąpiły inne podstawy przewidziane w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Z tych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia tej skargi do rozpatrzenia.

Orzeczenie o kosztach postępowania kasacyjnego wynika z treści art. 98 § 1 i 3 k.p.c., art. 108 § 1 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c., a wysokość tych kosztów z postanowień § 2 ust. 1 i 2, § 6 pkt 6 i § 12 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (jedn. tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 490).

